

ВІДГУК

на творчий мистецький проект
Тараса Васильовича Хмилюка
«"Messa-memoria" М. Попова
та "Урочиста меса" О. Польового
в контексті оновлення сучасної
української духовної музики»,
поданий на здобуття освітньо-творчого
ступеня «доктор мистецтва»
з галузі знань 02 «Культура і мистецтво»
за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

Протягом трьох останніх десятиліть в українській художній культурі спостерігається посилений інтерес до сакральних хорових жанрів як з боку композиторів та музикознавців, так і зі сторони виконавців та слухачів. До цього процесу активно долучилися мистецькі колективи і солісти, науково-педагогічні та педагогічні працівники, аспіранти, асистенти-стажисти та студенти Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки. З-поміж них – здобувач освітньо-творчого ступеня «доктор мистецтва» Тарас Васильович Хмилюк, творчий керівник, кандидат мистецтвознавства, доцент Юлія Юріївна Чехлата та науковий консультант, кандидат мистецтвознавства, професор Світлана Анатоліївна Щітова. Вони реалізували концертні та конкурсні програми, опублікували низку дослідницьких статей, провели наукові та методичні семінари з означеної проблематики.

Теоретичним підґрунтям поданого творчого мистецького проекту є праці з літургічного музикознавства західного (латинського) обряду Ольги Зосім, Аделіни Єфіменко, Катерини Загнітко, монографії, статті з музичної регіоналістики (Запоріжжя, Одеса) Тетяни Мартинюк та Рими Розенберг, роботи Сергія Бородавкіна, Романа Корсакова і Тетяни Васько, присвячені

«Messa-memoria» Миколи Попова та «Урочистій месі» Олега Польового, розвідки з питань сакральної музики останніх десятиліть.

Аспірант виокремлює два різновиди меси, перший з яких стосується головного римо-католицького богослужіння, котре сформувалося у Західній Європі в добу раннього Середньовіччя. Інший – меси як циклічного жанру, призначеного для концертного виконання, який представлено в творчості українських і зарубіжних композиторів кінця XVIII – початку XXI століть. У дослідженні розкриваються дефініції ключових понять, характерних для музичної медієвістики, зокрема «духовне» та «сакральне», «канонічне» та «неканонічне» («неуставне»), «традиційне» й «новаторське», «літургічне» і «паралітургічне». Утім, не зрозуміло, чому автор увиразнює терміни «не літургічна» (с. 18), «паралітургічна» та «позабогослужбова» (с. 2) музика? Означені категорії є різними за сутністю чи однаковими?

Дослідник слушно заперечив синтез західних (римо-католицьких) і східних (греко-православних) літургічно-співацьких традицій у сакральній творчості сучасних українських композиторів, а також вплив на їх духовну музику національної пісенно-фольклорної інтонаційності.

На прикладі «Messa-memoria» Миколи Попова та «Урочистої меси» Олега Польового здобувач демонструє два різні підходи до аранжування та два різні методи музичного аналізу. Якщо в першому опусі увага приділена перекладу чималої оркестрової партитури на камерний інструментальний ансамбль, то в другому творі трансформації підлягає сам хоровий матеріал (дитячий або жіночий хор перетворюється на мішаний). Художню цінність перекладів аспіранта високо оцінили автори мес, а також інші українські професійні композитори, музикознавці, хорові диригенти.

«Messa-memoria» Миколи Попова проаналізована з позицій форми, жанру та стилю. Значну увагу приділено музично-риторичним фігурам та семантичному значенню тональностей. Зокрема, виокремлено поширені в середньовічних, ренесансних та барокових творах синтаксичні елементи *catabasis*, *anabasis*, *exclamatio*. Вони тісно пов'язані з теологічною сутністю

вербального тексту – сходження Бога на землю, підняття людини до Бога, звернення Творця світу до творіння. При розборі «Урочистої меси» Олега Польового застосовано методологію художньо-інтерпретаційного аналізу, пов'язаного з новими фактурними й тембровими рисами.

Відзначимо професійний виконавський рівень студентської хорової капели Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки. Не зважаючи на глобальну пандемію, дистанційне навчання, російсько-українську війну та еміграцію значної кількості здобувачів за кордон, аспірант успішно провів заплановані апробаційні заходи у формі концерту і майстер-класу, а також підготував потужний заключний концерт, що слугуватиме першим етапом захисту творчого мистецького проекту. Реалізації такого замислу сприяло придбання за кошти Дніпропетровського обласного бюджету італійського електронного концертного органу Viscount Ouverture, здатного генерувати автентичний звук давніх європейських церковних органів.

Освітньо-творча програма, яку закінчив здобувач ступеня «доктор мистецтва», передбачає не лише паритет творчої та наукової складових, а й освітню компоненту обсягом 60 кредитів ECTS. Запримітимо педантичну та скрупульозну працю аспіранта на лекційних і семінарських заняттях із обов'язкових і вибіркового освітніх компонентів загальногуманітарного та музикознавчого контентів, успішне проведення індивідуальних і групових уроків із навчальних дисциплін професійно-практичного циклу, дотичних до тематики творчого мистецького проекту, ретельно продумані відповіді на питання екзаменаційних білетів та залікових співбесід.

Підсумовуючи, зауважимо, що творчий мистецький проект Тараса Васильовича Хмилюка на тему «"Messa-memoria" М. Попова та "Урочиста меса" О. Польового в контексті оновлення сучасної української духовної музики» повністю відповідає Порядку здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва та навчання в асистентурі-стажуванні, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2018 року № 865 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України від

12 лютого 2020 року № 89 і від 23 лютого 2022 року № 151). Він є цілісним, завершеним та самостійним, піднімає важливі для сучасного українського музикознавства і вокально-хорового виконавства проблеми; дослідницька складова та апробаційні статті написані з дотриманням норм академічної доброчесності; мистецька компонента реалізована у вигляді аранжувань та публічних сценічних виступів (концерти, майстер-класи).

Виходячи з художньої і дослідницької новизни, значного особистого внеску здобувача в розвиток сучасного хорового мистецтва, історії та теорії музики, рекомендуємо разовій спеціалізованій раді присудити аспірантові освітньо-творчий ступінь «доктор мистецтва» у галузі знань 02 «Культура і мистецтво», за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

Рецензент –

кандидат мистецтвознавства,
проректор з наукової, методичної
та організаційної діяльності,
доцент кафедри історії та теорії музики
Комунального вищого навчального закладу
«Дніпропетровська академія музики ім. М. Глінки»
Дніпропетровської обласної ради
Богдан Євгенович Жулковський

БЖ

Підпис Богдана Євгеновича Жулковського засвідчую:
Заслужений діяч мистецтв України, професор,
в. о. ректора Комунального вищого навчального закладу
«Дніпропетровська академія музики ім. М. Глінки»
Дніпропетровської обласної ради
Юрій Михайлович Новіков

Новіков